

УДК 72.01

Ю. В. Івашко,
*професор кафедри
основ архітектури і архітектурного проектування
Київського національного університету
будівництва і архітектури*

ВОЛОДИМИРСЬКИЙ СОБОР В ХЕРСОНЕСІ: КОЛИСКА СХІДНОГО ПРАВОСЛАВ'Я

(з нагоди видання монографії М.І.Орленка «Свято-Володимирський собор в Херсонесі: методичні засади і хронологія відтворення»)

Анотація: охарактеризована монографія М. І. Орленка, присвячена реставрації і відбудові Володимирському собору в Херсонесі, виявлена особлива роль Володимирського собору в історії України.

Ключові слова: Свято-Володимирський собор, Херсонес, відтворення, реставрація.

В історії України є кілька храмів з унікальною символічною історією. Так само, як можна сказати, що Успенський собор Києво-Печерської Лаври – це головна святиня українського православ'я, Володимирський собор – це колиска українського православ'я. Унікальність цього собору полягає ще і в тому, що доля з'єднала на священній землі Херсонеса долі папи Климента, рівноапостольних братів Кирила і Мефодія і Святого рівноапостольного князя Володимира – хрестителя Русі.

Можна стверджувати, що монографія «Свято-Володимирський собор в Херсонесі: методичні засади і хронологія відтворення» - це перше комплексне наукове видання про цей собор, яке послідовно охоплює всі етапи існування Храму – від історії Херсонесу, починаючи від часів грецького панування до подій хрещення князя Володимира в давній базиліці, залишки якої залишилися всередині побудованого ХІХ столітті Свято-Володимирському соборі, та до трагічної долі собору в післяреволюційні, воєнні та післявоєнні роки, включно до процесу відродження собору з руїн руками наших сучасників.

Книга складається з передмови, анотацій кількома мовами, вступу і п'яти розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, словника спеціальних реставраційних термінів, літератури та додатків. Розділ перший має назву «Історичний огляд» і описує історію будівництва собору (1861-1883 роки), долю собору в довоєнні роки, зруйнування в 1942-44 роках і руйнування протягом післявоєнних років, підкреслює значення Володимирського собору в Херсонесі для України і всього православного світу.

Микола Орленко

СВЯТО-
ВОЛОДИМИРСЬКИЙ
СОБОР В ХЕРСОНЕСІ

Відроджені
святині України

До 70 річчю
кооперативу
УКРРЕСТАВРАЦІЯ

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ І ХРОНОЛОГІЯ ВІДТВОРЕННЯ

Другий розділ має назву «Комплексні науково-реставраційні дослідження» і складається з шести підрозділів: історико-архівні і бібліографічні дослідження; архітектурно-археологічні дослідження; архітектурні дослідження; інженерні дослідження; інженерно-геологічні вишукування; науково-технологічні дослідження.

Третій розділ має назву «Розробка науково-реставраційної проектно-кошторисної документації» і включає так підрозділи: розробка науково-реставраційної проектно-кошторисної документації; реставраційне завдання; склад, порядок розробки і стадійність проекту; погодження проекту; експертиза проекту; затвердження проекту. Четвертий і п'ятий розділи безпосередньо відображають весь процес відродження храму. Саме тому четвертий розділ так і називається – «Хронологія відтворення Володимирського собору в Херсонесі». В ньому описані черги та етапи робіт, процес закладання капсули-поштових послань до нащадків, заходи і директивний графік робіт першої та другої черги, методику і технологію виконання ремонтно-реставраційних робіт першої та другої черги, освячення і встановлення хреста на центральній бані собору. П'ятий розділ має назву «Організація, оперативне планування і контроль за ходом виконання ремонтно-реставраційних і відновлювальних робіт першої та другої черги Володимирського собору в Херсонесі» і включає три підрозділи, які висвітлюють організаційно-планувальні процеси, забезпечення системи якості, інженерну підготовку виробництва.

Вдячний читач зможе знайти в цій книзі дуже багато корисного і цікавого, адже монографія М.І. Орленка розрахована на широку читацьку аудиторію – реставраторів, будівельників, художників, мистецтвознавців, істориків, студентів архітектурних, живописних та мистецтвознавчих факультетів. Ця книга корисна як підручник і для теоретиків, і для практиків: історики і теоретики залюбки прочитають історичні розділи, викладені легкою захоплюючою мовою, практики звернуть увагу насамперед на ті розділи, де описуються методика і технологія виконання робіт, склади розчинів, графіки виконання робіт. І, безумовно, легкості сприйняття цієї інформативної монографії сприяє багатий ілюстративний ряд, в якому знайшлося місце і архівним світлинам, і документам, і фотографіям окремих видів робіт, і видовим світлинам зовні та всередині собору, а також світлини безпосередніх учасників відбудови собору.

Цю книгу не будуть читати «по діагоналі», нашвидкуруч: спілкування з нею читача вимагає неспішності вдумливого усвідомлення.

Хочеться завершити цей короткий огляд цитатою-словами автора М.І. Орленка: «Протягом більш як тисячолітньої історії виникнення і поширення християнства на теренах сучасної України з'явилося багато величних храмів, проте серед них є один, який по праву може вважатися колискою православ'я в Україні – це Володимирський собор в Херсонесі, зведений на руїнах древньої базилики, де охрестився київський князь Володимир Святий. Саме в древньому Херсонесі-Корсуні в далекому 988 році відбувся символічний сакральний акт спадкоємної передачі світла православної

віри від Візантії до Київської Русі, оскільки, охрестившись сам, князь Володимир заходився хрестити всю свою велику державу...

Закладений 1861 року в ознаменування дев'ятсотріччя введення християнства на Русі, Володимирський собор для багатьох поколінь став символом духовної, культурної і політичної спадкоємності між Херсонесом і Києвом. ...

В Другу світову – 1942 року – собор майже повністю зруйнували.

Але навіть напівзруйнований він залишався однією з найвеличніших історичних і культурних святинь нашого народу.

Нічим докором нам, нащадкам Володимира-хрестителя, були його порушені стіни, порослі травою і деревами.

Тож коли настала нова епоха українського відродження, саме життя поставило перед нами проблему відтворення зруйнованих святинь – храмів землі нашої.

Більше 50 років знадобилося для того, щоб відбулася історична справедливість і відродження головної святині - колиски православ'я [1, с. 19-20]».

Залишається побажати монографії «Свято-Володимирський собор в Херсонесі: методичні засади і хронологія відтворення» вдячної читацької аудиторії і визнання в наукових колах, а її автору – М.І.Орленку – подальших нових книг з історії вітчизняної реставрації.

Література:

1. Орленко М.І. Свято-Володимирський собор в Херсонесі: методичні засади і хронологія відтворення. – К.: Фенікс, 2015. – 320 с.

Аннотація

Охарактеризована монографія Н.И.Орленко, посвященная реставрации и восстановлению Владимирского собора в Херсонесе, выявлена особая роль Владимирского собора в истории Украины.

Ключевые слова: Свято-Владимирский собор, Херсонес, воссоздание, реставрация.

Annotation

Were characterized the book of Mykola Orlenko about the conservation of Saint Volodymyr Cathedral, were marked the main role of Saint Volodymyr Cathedral in the history of Ukraine.

Key words: Saint Volodymyr Cathedral, Chersonese, rebuilding, conservation.